

*Acta synodi provincialis et praeparatoriae ad
synodum nationalem, ghehouden tot Vollenhoven
anno 1618, den 29 Septemb. aengevanghen ende
ghe eindicht den 3 Octobris.*

Syn verschenen tot desen synodum uyt name van de E.E. H.H. des landschaps van Overyssel: de Ed. HENRIC BENTING TE WERCKEREN, drost van Salland, jonckheer UNICO RIPPERDA TER WELDAM, joncheer JAN VAN EGTEN de jonge, de Ed. ENGBERT VAN DEUTECUM, borgemeester tot Deventer, de E. ENGBERT CLAESSEN, borgemeester tot Campen, ende E. HENRIC TER COELEN, borgemeester tot Swolle.

Daerbeneffens de deputati der classen met haere credentiebrieven :

van Deventer :

D. CASPARUS SIBELIUS, dienaer des goddelycken woords,

E. ADRIAEN VAN BOECHOLT, als olderlinck,

D. RUTGERUS TICHELER, predicant tot Olst.

D. GERARDUS LINDENHOVIUS, predicant tot Raelte.

van Campen :

D. THOMAS GOSWINUS,

D. JOHANNES SCHUTLERUS,

D. MARCUS GUALTERUS, als olderlinck,

D. NICOLAUS JOHANNIS, predicant tot

Camperveen.

} predicanten,

} gedeputeert van het deel des
classis, hetwelcke sich verclaert
met de Hollandsche Remonstran-
ten eens te syn in de 5 verschil-
lende poincten.

Syn daerenboven oock verschenen de gedeputeerden van het andere deel des classis, hetwelcke verclaert met de vorige gheen gemeenschap te connen houden:

D. HIERONYMUS VOGELLIUS, bedienaer des goddelycken woords tot Hasselt ende doen pro tempore ecclesiae orthodoxae Campensis ecclesiastes,

E. GEURT PETERSZ, borgemeester tot Campen, als olderlinck,

D. HILLEBRANDUS WILLENUS, predicant tot Sallick,

D. GEORGIUS GOIKERUS, predicant tot Wilsum.

Van Swolle:

D. JOHANNES WEDAËUS, } d'een als predicant,

D. VICTOR PETRI, } d'ander als olderlinck,

D. PETRUS PLANCIUS P.f., dienaer de goddelycken woords tot Hasselt,

D. THEODORUS WIERMANNUS, predicant tot Dalfsen.

Van Steenwyc ende Vollenhoven:

D. JOHANNES VOSCULIUS, bedienaer des goddelycken woords tot Steenwyc,

D. JOHANNES LANGIUS, bedienaer des goddelycken woords tot Vollenhoven, jonckeer BOUDEWYN SLOOT, als olderline tot Vollenhoven,

D. HENRICUS GREVESTEYN, predicant tot Blocziel, in plaetse JOANNIS VOLCERI, doenmaels siek zijnde.

1. De credentiebrieven gelesen synde, syn alle voor goet erkent. Alleene over die van Campen is bedenckinghe ghenomen.

2. Alsoo die deputati classis Campensis verscheydene swaricheden tegen elcanderen inbrochten, is goetgevonden, dat de broederen der dry classen, over welke gheen swaericheyt en werdt ghemaect, nyt haer souden verkiesen praesidem, assessorem ende scribam, om het synodum te formeren ende op die swaricheden bequaemelyc te letten ende te resolveren.

3. Syn nae aenroepinghe van Gods h. naeme vercoren tot praeses D. JOHANNES LANGIUS, tot assessor D. CASPARUS SIBELIUS, tot scriba PETRUS PLANCIUS P.f.

4. Waernaer wederom gelesen synde de credentiebrieven van de predicanten des classis Campensis, soo van die met de Remonstranten in de 5 pointen eens syn alsoock van de anderen, is goetgevonden haer af te vraegen, ofte se dese vergaderinghe voor een wettelyc synodum erkennen ende oock het aenstaende synodum nationalem, ende haer die beyder willen onderwerpen. Dese laeste hebben op beyde rondelyc geantwoord: jae. De eerste op het eerste oock: jae; mids de verscheydene gevoelen aengaende 5 pointen hier niet gedecideert maer op den synodum nationalem werden gebracht; op het laeste: also sy niet en weten, hoe aldaer sal ghandelt worden, dat se eerst begeeren daer beter kennisse van te hebben ende dan

oock dat behooryc sal wesen, te willen achtervolgen. Verclaeren dit voor haer ende haere principalen, sich beclaegende, dat haer de gravamina classium niet waeren toegesonden, hetwelcke voor ditmael niet gevoegelyc heeft connen gheschieden.

5. Hierop is ommegevraecht, wie van beyder syden voort classis Campensis souden erkent worden, ende is besloten, dat van beyder syden sullen twe geadmitteert worden. Ende syn daertoe van de broederen des synodi genomineert: D. THOMAS GOSWINUS ende D. MARCUS GUALTERUS van de eene syde, ende D. HIERONYMUS VOGELLIUS ende D. GEORGIUS GOIKERUS van de ander syde.

6. Nae desen heeft men acta synodi praecedanae gelesen. Ende aengaende den derden artyckel, belangende MARTINUM HARLINGENSEM, alsoo werd ingebracht, dat hy dien niet en heeft voldaan, soo vind de vergaderinghe goet, dat men hem sal verwachten, terwylen hy op dese vergaderinghe te verschynen ontboden is, om dan naerder van syne saecke te handelen.

7. Belangende den 10 artyckel, nopende de proponenten, daarmede conformeert sich het synodus, begerende dat met ernst daerop sal gelet werden ende naerder ordre gestelt.

8. Van den 17 artyckel sal breder in den tegenwoordighen synodo gehandelt worden.

9. Hiernae is men voortgetreden tot afhandelinghe van de ingebrachte gravamina, voor sooveel sy hier behoorden.

10. Tegen de Remonstrantschgesinde predicanten van Campen syn van verscheydene classibus ingebrocht dese volgende dinghen:

I. dat se gedaen hebben tegen de resolutie van de E.Ed. H.H. Ridder-schap ende Steden, die se selfs voor goet erkent hebben ende anderen gesocht tot onderteeckeninghe van dien te induceren, alsoock tegen d'acta des laeste geholdene synodi, wanneer se haer boecksken, tot beschuldiginghe van vele treffelycken leeraeren, hebben in druc uytgegeven;

II. dat se tegen d'openbaere waerheyt sich verlopen, schrijvende van gevoelen niet verandert te syn;

III. dat se gesondicht hebben tegen waerheyt ende liefde, der getrouwe leeraeren woorden verkerende ende haer contrarie sin aendichtende;

IV. dat men haer afvraegen soude, ofte se ter goeder trouwen conden seggen te verstaen in consciencie, dat sodanighe grouwelen het gevoelen syn van d'aengetogene leraeren, item dat se sullen verclaeren, wie hier ten lande sulcke grouwelen hebben geleert;

V. dat se tegen d'ordre der kercke gesondicht hebben met predicanten in andere classen te bevorderen, sich oock tot dien eynde die t'examineren aenemende;

VI. dat de godlose Taferelen, daerin de leere der Gereformeerde kercken opt hoochste gelastert werdt, tot Campen herdruct syn, int openbaer ten prone gestelt ende vercocht werden, waertegen sy sich niet hebben gestelt.

11. Antwoord THOMAS GOSWINUS voor sich selven ende voor syne collegen opt eerste, dat se de resolutie van de E.E. H.H. Ridderschap ende Steden noijt en hebben onderteekent, maer wel eene resolutie van haere achtbaeren magistraet, die haer voor ende naer de resolutie van de E.E. Ridderschap ende Steden is voorgelegt. Doch D. SCHUTLERUS bekent, staende noch op Camperveen, die onderteekent te hebben Logent ten tweden D. THOMAS yemanden gesocht te hebben die op te dringhen, maer wel gesecht te hebben tegen eenighen, dat se die resolutie moesten onderteekenen, soo se tot den dienst in haere classe souden toegelaeten worden.

Opt tweede antwoord D. THOMAS alleen voor hem selven, dat hy altyt in tselfde gevoelen aengaende de fundamentalia sy geweest ende dat hetselve tegen Catechismum ende Confessie niet en stryft. Begeert oock wel, dat men syn veranderinghe sal aenwysen.

Opt derde antwoord, soo haer bewesen wert tegen de liefde ghesondicht te hebben (latende het boesken alsnu noch staen in syn gheheel), dat alsdan sal gheschieden aen beyder syden nae behooren.

Opt vierde, alsoo die artyckel bestaet in twe pointen, antwoordt op het eerste, dat se secundum verba oordelen sodanighe grouwelen het gevoelen der aengetoghene leeraeren te syn, waerop, als wert geantwoordt, dat men moet letten niet sooseer op de woorden als op den sin, isser bygedaen: op de woorden ende op de sin; opt tweede point, dat se niemand en weten van de predicanten hier in de lande van Overyssel te beschuldigen met sodaenighe grouwelen.

Op het vyfde bekent GERARDUM ARSENIUM geexamineert te hebben, daarvan ontfangen hebbende schriftelycken last van den E.E. H.H. Gedeputeerden. Van ROTARIO seght gheen kennisse te hebben, alsoo hy THOMAS alsdan van huys was, maer wel dat POT gherecommandeert is.

Opt seste, seght de Taferelen haer niet aen te ghaen.

12. Op alle dese verantwoordinghen heeft het synodus met verscheydene reedenen ende bewys lange gedebateert. Ende eyndelyc in de vrese des Heeren dese beschuldighen mettet bewys van dien aen d'eene ende haere antwoorde aen d'ander syde aengehoort hebbende ende rypelyc daerop ghelet, oordeelt dat se haer niet rechte gepurgeert hebben van tegen liefde, waerheyte ende ordre der kercken gesondicht te hebben. Blyven derhalven sub

reatu, alsoo dat tot gelegener tyt by faute van betere purge sy sullen moeten doen behoorlycke reparatie, ofte nae ordre der kercke haere straffe draeghen.

13. D. JOHANNES SCHUTLERUS heeft bekend, met brieven door haesticheyt tegen de Gereformeerde leere ende leraeren sich verlopen te hebben, seggende mede geinduceert te syn tot het onderteecken van het uytgegeven boecksken, maer nu verstaende de meeninghe der Gereformeerde leeraeren de aengetogene grouwelen niet te syn, heeft van het onderteecken ende uytgeven berouw. Bid oock, dat men hetselve hem vergeve ende int vier der liefde verbrande.

14. Aengaende D. THOMAS GOSWINUM ende syn 2 andere collegen, op vorighe beschuldighen ende gedaene antwoorde, alsoock het besluit des synodi, heeft THOMAS reces begeert om syne collegen dat aen te seggen ende met haer naerder te sprecken, hetwelcke hem is vergunt ende daervan schriftelycke acte medegegeven.

15. Daernaef heeft classis van Deventer vorders ingebrocht een gravamen, de predicanten van Campen ende Swolle gelyc betreffende, hoe dat se uyt middel van haer hebben eenighe gedeputeert om de kercke van Delden (een vacerende plaetse onder het classe van Deventer) te bedienen, tegen gewoonlycke kerckelycke ordre. Waerop wort geantwoord, dat de predicanten voorseyt dat gedaen hebben uyt last van haere achtbare magistraeten volgende haer ghemeende recht, doch sal voortaan daer de kerckelycke ordre in gevolgt worden vant jaer 1598.

16. Dit afgehandelt synde, is men gecomen tottet particuliere betreffende MARTINUM HARLINGENSEM, hier nu synde verschenen, ende is goetgevonden, dat syne saecke sal gestelt worden aen de E. deputaten des synodi ende twe des classis Swollanae, opdat se, uytgenomen de 5 artyckelen, daerinne doen, gelyc sy sullen verstaen tot stichtinghe der kercke te behooren.

17. Vorders, belangende de saecke LAMBERTI HANEKAMP, nae schultbeken-tnisse van syn onwettelyck beroepinghe ende gedaene belydenisse van niets te hebben tegen de leere der Gereformeerde kercken, alsoock belofte sich nae de ordre derselver te willen reguleeren, is hy gerenvoyeert aen het classem om in syn plaetse voor een wettelyc dienaer gestelt te worden, waertoe is geauthoriseert D. JOHANNES WEDAËUS.

18. Wedergekeert synde tot de gravaminen, alsoo het Remonstransche deel van Campen gheene gravaminen hadde in te brenghen, soo heeft het andere deel, die mettet Remonstranschgesinde gheen ghemeenschap wilt

hebben, (neffens andere gravaminen, met andere classen ghemeen, die als afgehandelt worden naegelaeten) voorgesteld het onwettelyc incomen JOHANNIS MELINGII tot Geelmuyden, insgelycs des predicants HENRICI JODOCI op Ens, om onsuiverhey in leere ende leven in Drente gedeporteert, gelyc oock ASSUERI MATHISII tot Campen, alsoock (wie meteenen ingebrocht word van het classe van Steenwyc ende Vollenhoven) het onwettelyc incomen GERANDI ARSENI tot Blanckenham.

19. Waerop is geresolveert, dat de saecke JOANNIS MELINGII ende HENRICI JODOCI gestelt sal worden in handen van de vorighe ghedeputeerden des synodi ende 2 des classis Campensis, waertoe syn genomineert D. HILDEBRANDUS WILLEMIIUS ende D. ERNESTUS HILDINGIUS, om daerinne uyt naeme des synodi te doen, naerdats sullen bevinden te behooren, die dan de E. Ridderschap ende Steden op de claringhe dat sullen voordraeghen. D. ASSUERUS MATHISIUS, die tot noch toe niet en heeft gehad ghetuygenisse van syne wettelycke demissie ende comportament in leere ende leven, sal hetselve van de kercke ende classe van Deventer debite versoecken ende hetselve de broederen des classis Campensis vertonen. GERARDUS ARSENIUS, wiens saecke van de E.E. Ridderschap ende Steden is gestelt in handen des synodi, naedat op syne saecke rypelyc is gelet ende in de vrese des Heeren overwogen, wort met eenheylsame stemme om syn onwettelyc incomen van synen dienst gedeporteert ende in syne plaetse JOHANNES A NIEUWENVEEN door wettelycke beroepinghe gestelt. ENGELBERTUS POT, oock aldaer niet wettelyc beroepen synde, wort by den broederen des synodi gedeporteert. Maer de aanwezende E.E. gedeputeerden des landschaps hebben haere advysen opgehouden, belovende nochtans op d'aenstaende claringhe de E.E. H.H. Ridderschap ende Steden de resolutie des synodi te sullen voordraeghen ende ten besten helpen bevorderen, alwaer hy sal geciteert worden om de redenen des synodi aengaende syn deportament aen te hooren.

20. In de transportatie D. JOHANNIS SCHUTLERI, als gebleven synde in hetselve classe, wort minder swaricheyt bevonden. Dan wenscht het synodus, dat behoorlycke ordre daerin gevolgt waere. Hetselfde word oock geoordeelt van de transportatie D. NICOLAI JOHANNIS.

21. Is vorders van hetselfde deel des classis Campensis voorgesteld, de predicanten ten platten lande mochten besorgt worden met behoorlycke stipendien, ende dat de resolutie van Ridderschap ende Steden aengaende de eenparicheyt der stipendien werde geeffectueert. Hetwelcke voor goet erkent is, ende sal door de deputaten des synodi aen de E.E. H.H. Ridderschap ende Steden werden gerecommandeert.

22. Oock is ingebracht, dattet synodus mochte bearbeyden, hoe voorteaen in eenighe plaetse gheen kerckedienaeren mochten werden beroepen, geconfirmeert, ontsettet ofte getransporteert, alsoock dat de stipendien niet besneden ende verkleent werden by collatoren ofte collatricen, steunende op het vermeynde jus patronatus, maer daerinne werde gedaen nae goede ordre der kercken, twelck wort voor goet ende nodich erkent, voorbeholden elck syn recht ende gherechticheyt.

23. Op het voorstel, dat de vacerende plaetse van Iselmuyden met een goet predicant mochte versien worden, is besloten, dat WOLTERUS SELLIVS tot dien eynde de erfgenaemen aldaer sal werden voorgedraeghen ende aen haer gerecommandeert door de broederen van Swolle.

24. Den 2 Octobris is THOMAS GOSWINUS wedergecomen ende heeft ghevraecht, ofte daer meerdere beschuldighen tegen syn persoon ofte syne collegen waeren. Ende werd geantwoort: jae, naemelyc aengaende de onsuverheyte in de leere, oock buyten de 5 artyckelen, ende dat men bereyt was datelyc haer daarvan te overtuyghen. THOMAS begeerde, het schriftelyc geschieden soude ende tyt daertoe verleent. Dan is goetgevonden, dat hetselve aent synodum nationalem sal gebrocht worden.

25. Hiernaes is hem afgevraegt, wat bescheet hy brachte op tghene, daerom hem syn reces vergunt was, waarvan hy heeft mondeling raport gedaen ende daernaes 2 schriften overgelevert, eene van hemselven gestelt, tweede gestelt van syne collegen EVERARDO VOSCVLIO ende ASSUERO MATHISIO, tot reparatie nae haere meyninghe, hier copyelyc geinsereert gelyc volgt:

Alsoo ick onderschreven verstaes uyt den broederen des synodi, dat onse uytgegevene Bericht eenighen ontrustet solde hebben, verclare ick, indien ick voorhenen geweten hadde, dat eenighe ongerusticheyt daeruyt solde veroorsaect syn geweest, dat ick tselfde noyt mede in druck solde helpen bevordert hebben, twelcke nochtans niet is gheschiet dan door hoochdringende noot geperst synde. Hebbe oock niet voorgedraecht, stellende de naemen der kerckelycke leeraeren, deselve eenichsints te toone te stellen ofte te injurieren. Mochte evenwel wel lyden, dat deselve uytgelaeten waeren gebleven. Begeere derhalven in goeder oprechticheyt, soo ijemand aent voorverhaelden sich mach gestoten hebben, dat men my sulcx naer aerdt der liefde ten besten holde. Doch verwerpe alsnoch de puncten, die wy in de tegenstellinghe hebben aengeroot, mij wel verseeckerende, dat niemand der Gereformeerde predicanten deselve sal begeeren voor goet te kennen, te weyniger omdat nu oock de broederen in Gelderland sodaenighe ende diergelycke al verworpen ende gedetesteert hebben. Achte derhalven,

sal helpen door openbaeren druck beantwoorden, alsoo nochtans dat ick my bereet stelle, soo etwes wort voortgebracht, dat niet beantwoort kan worden, my alsdan te draegen nae behooren. D. VOGELLIUS heeft my oock met ronde woorden, int aenhooren eeniger geloofweerdighen, verclaert tevreden te syn, soo wy etwes in syn schrift, tegen ons bericht gemaect, vinden niet nae waarheyt gaende, dat wy sulcx schriftelyc tegenspreecken, seggende dat hy mede een mensche was. Aengaende van tegen ordre gedaen te hebben doort uytgeeven onses berichts, ben tevreden daerover te verwachten sulcx als men met JACOBO REVIO ende den broederen des classis van Steenwyck over haer uytgegeeven schriften sal goetvinden. Indien het synodus dit voornoemde sal believen tot reparatie aen te nemen, eysche ick, dat men mij voortaan desen aengaende gheen vorder censura aendoe noch in provinciali noch in nationali synodo, dat men oock dese myne accommodatie, dienende om den vrede der kereke daarmede tegen moete ¹⁾ te ghaen, niet en divulgere noch door den druc noch andersints. Begere oock niet, dat D. VOGELLIUS ons wederom in syn boeck voorlegge sulcx, daarvan ick in desen reparatie gedaen hebbe. Gedaen den 1 Octobris 1618.

THOMAS GOSWINUS, verbi divini ecclesiae orthodoxae
Campensis minister.

Opt ²⁾ goetvinden des synodi, ons van onsen weerden collega schriftelyc medegedeelt, van dat wy int uytgeeven onses Berichts solden ons 1. tegens liefde, ten 2. tegens waarheyt, ten 3. tegen kerckenordre hebben verlopen, hebben wy tot naerder verclaringhe dit tegenwoordighe uyt onser beyder naeme onderscheydelyck willen antwoorden. Eerstelyck dat wy wel niet verstaen, de liefde eenichsints gecrenct te hebben int byvoegen van de naemen der Gereformeerde leeraeren, vermits tselve niet dan ter noot gheschiet is, als tselve van onsentwegen genoechsaem mondelings verhaelt is geworden. Edoch verstaende doort getuygenisse des synodi, dat sich hebben hieraen eenighen gestoten, bekennen geerne, wanneer wy sulcx te voren gesien hadden, tselve souden achtergelaeten hebben, gelyck wy dan oock mits desen versoecken, dat deghene, dewelcke hierdoor syn ontrust geworden, tselve nae aerdt der liefden willen ten besten duyden. Ten 2. wat waarheyt belangt, syn wy alsnoch ten vollen overtuyght, dat wy ons gheen-sints tegen deselve vergrepen hebben, oorbodich synde, wanneer ons anders genoechsaem soude connen bewesen worden, daerover aengesien te worden

¹⁾ „tegen moete” d. i. „te gemoete” ²⁾ In margine staat „Copye”.

nae gebuer, gelyck wy dan ooc begeeren, indien tschrift, van D. VOGELLIO tegen ons gestelt, soude mogen gedivulgeert worden, nae tselve recht wederomme onse antwoorde daerop met Gods hulpe te verveerdighen. Ten 3. de kerckenordre belangende, tegen deselve hebben wy ons niet meer vergrepen als JACOBUS REVIUS ende tclassis van Steenwyc, alsoo sy beyde, d'eerste voor ons ende dese tot twe reysen, haere schriften hebben uytgegeven, waerover wy dan oock, naedat haere E. bejegent worden, oorbodich syn ons te onderwerpen. Dit alles verclaeren wy om vredes wille in sulcke meyninge, dat wy 1. hierdoor sullen mogen ontgaen allerley vordere censuren soo vant provinciael als nationael synode, alsoock mede ten 2. dat dese onse accommodatie niet en werde naet exempel van Gelderland door den druck ofte andersints ghemeyn ghemaect, ende dat oock ten 3. D. VOGELIUS ons in syn schrift niet van nieuws voor en legge, waervan wy mits desen bekentnisse ende reparatie hebben gedaen. Vorders wat de vierde vraege int besonder aengaet, souden wy niet geerne hatelyc particulariseeren. Anders is al de weerelt bekent, dat in dese landen syn, die verscheydene puncten, van ons verworpen, in haere boecken leeren. Alle hebben wy se niet horen predicken; wat wy gehoort hebben, willen wy om moeyte te schouwen ende liefdehalven gheerne vergeten, willent anders de broeders vergeten hebben.

Sluytende, antwoord EVERHARDUS noyt anders gevoelt te hebben, als van ons in ons Bericht aengenomen is. Alleene bekent ASSUERUS voor sich selven tgevoelen der Contraremonstranten, student van 20 jaeren, in seeckere disputatie voorgesteld te hebben, hoewel hem oock alsdoen door de objectien van D. DAMIUS geen cleyn bedencken werde gegeven, waernae hy, voorts noch studerende, tgevoelen der Remonstranten aengenomen heeft ende in hetselve, in den dienst staende, noyt en is verandert, selfs niet int stuc van de volherdinghe der gelovighen, twelck hy aenneemt hem tegens waerheyt naegeseyt te werden te verdedighen. Welckes van onsestwege genoech is op de tweede beschuldighen, tegen ons in den synodo voorgevallen. Die grote Herder der schaepen verbinde ons in rechter liefde, tot bevorderinghe van syne waerheyt, die nae de godsalicheyt is, amen. Gedaen ylens in Campen den 1 Octob. 1618.

EVERH. VOSCULIUS,
ASSUERUS MATHISIUS, ecclesiae orthodoxae
Campensis ministri.

26. Dewelcke schriften gelesen ende herlesen synde ende rypelyck geexamineert in de vrese des Heeren, ordeelt het synodus gantschelyc gheene satisfactie ofte reparatie gedaen te syn, maer dat se blyven sub reatu als te voeren.

27. Hierna is men weergekeert tot de afhandelinghe der volgende gravamina. Op het 6^e vind het synodus goet ende nodich, dattet selvighe geschieden sal in de ordinariisse vergaderinghe der classen ende synoden.

28. Het 8^e, aengaende het tractement van de dienaeren des goddelycken woords, die door ouderdom ofte andere accidenten onbequaem worden totten dienst, ende derselver weduwen, sal van de deputaten des synodi de E. E. H. H. Ridderschap en Steden voorgedraegen werden.

29. [Het 10^e] ¹⁾, van copye te nemen van de acten des classis voor elke kercke voor het scheyden der vergaderinghe, wort voor goet erkent.

30. Het 11^e, dat ordre gestelt werde, dat de sabbathen soo niet en werden geprophaneert, sal van de deputaten des synodi aen die E. E. H. H. Ridderschap ende Steden voorgedraegen werden.

31. Het 13^e, van by tyts het honden van bededaegen den predicanten ten platte lande te insinueren, daervan word geresolveert als vant voorgaende.

32. Het 15^e, van het verbranden der godlose Tafereelen, sullen de E. E. Ridderschap ende Steden tot sulcx door de deputaten des synodi ernstelyc werden versocht.

33. Het 17^e, nopende in de celebratie des h. doops het afvraegen der 3 vraegen, die te Campen by de Remonstransgesinde werden naegelaeten, word voor goet erkent ende sal op het synodum nationalem werden gebracht.

34. Het 18, belangende de openbaere bevestinghe der ouderlinghen ende diaconen, word oock voor goet erkent ende mede ad synodum nationalem gesonden.

35. Het 21, van eenighe predicanten uyt andere provincien te versoecken om den synodo by te wonen et vice versa, daerover sullen de E. E. H. H. Ridderschap ende Steden werden begroet.

36. Het 26, betreffende de predicanten tot Swolle, dat se niet gecompareert en syn op het uytshryven by den Contraremonstranschen classe van Campen, word verexcuseert, doordien sy in tyts daervan niet veradverteert en waeren.

Gravamina classis Swollanae.

37. Het 9, van het afschaffen der dominicalen, wort niet goetgevonden.

¹⁾ „[Het 10^e]” aangevuld uit MM.

39. Het 11, ofte niet het synodus provincialis sal jaerlijc gehouden worden, word besloten: jae.

40. Het 12, of classis niet alternatim sal gehouden worden in de steden ende op den platten lande, sal men daerin doen nae ouder gewoonte.

Gravamina classis Steenwicanae.

41. Van de profanatie ende tmisbruyck in de copulatie der huwelycken by den scholtesen ten platten landen, sal aen Ridderschap ende Steden werden geremonstreert.

42. Het 5, van het weeren der dootslaegers, sal oock als voren met ernst werden vertoont.

43. Het 6, belangende de vergaderinghen der Papisten, die seer toenemen, daarvan word geresolveert als vant voorgaende.

Ende syn alsoo afgehandelt de gravamina particularia.

Gravamina om ad synodum nationalem ghesonden te worden.

44. 1. Dat de waerheyt der leere sal getoest worden aen Gods woord ende de gelyckmaticheyt des geloofs.

2. Dat naest de eenicheyt in de leere oock, sooveele het mogelyc is, gelycke eenicheyt in ordre ende ceremonie moghe bevordert worden, als in gebeden, psalmen, gesangen, doopen, nachtmal, bevestinge der kerckenraeden ende kerckendienaeren, copulatie der eeluyden, belydenisse des geloofs, visitatie der lidmaten voort h. avontmal, beroepinghe der predicanten, houden des kerckenraeds.

3. Dat alles met meerdêrheden der stemmen sal besloten worden ende van weerden syn.

4. Dat het haestelyck vertrecken der predicanten van eene plaetse op den anderen sonder sonderlinghe oorsaecken niet mochte toegelaeten worden.

5. Dat die predicanten met den haeren haer nederich in klederen ende huyshoudinghe sullen houden.

6. Dat in tyt des oorloge (dies God wille verhoeden) seeckere predicanten mochten gegagieert worden om het leger steeds by te wonen.

7. Dat by alle predicanten, ouderlinghen ende diaconen die kerkeorderinghe neffens de formulieren van Catechismo ende Confessie sullen onderteeckent worden.

8. Dat Catechismus ende Confessie oock onderteeckent werde by professores theologiae ende rectores scholarum; dat oock dieselve die synodaele censuren onderworpen syn.

9. Dat alle schoolmeesters sullen professie doen van de Gereformeerde religie.

10. Dat in dorpen, daer weynich onderhout is, die schole ende coster-ampt van een persoon sal bedient worden.

11. Dat in alle Latynsche scholen enerley praecepta mogen geleert worden.

12. Dat die lycpredinghen niet ingevoert, maer liever afgeschafft werden.

13. Dat die translatie des bybels eenmael een volcomen voortganc hebbe.

14. Dat in alle kercken ende scholen die Heydebersche Catechismus ende gheen andere moge geleert werde.

15. Dat op het drucken mochte acht genomen werden ende die famose, godlasterlycke ende ketterse boecken verboden ende verhindert werden.

16. Alsoock dat opsicht genomen werde op het heymelyc incomen der Jesuiten ende het houden des Paepschen alsoock anderen conventiculen, daerdoor sooveel van edeluyden als andere die ingesetenen der kerspelen vant gehoor worden afgehouden; dat dan haere H. Mogentheden resolutien, daertegen voordesen genomen, ter executie werden gestelt.

17. Dat een alghemeene resolutie opt stuc vant houwelyc mach ghenomen werden.

18. Dat de heylinginghe des sabbaths beter als tot noch toe gehouden ende die disordre afgeschaffet werden.

19. Dat de heydensche waerseegginghen ende Paepsche misbruycken in almenacken ende pronosticaten mogen weggenomen werden.

20. Dat alle geestelycke goederen tot haeren rechten gebruyck moghen aangewendet werden.

21. Dat die leere, by den synodo goetgekent, met believen van haere H. M. alleen publyckelyc geleert werde.

22. Dat de kerckenordeninghe, by deselven te beraemen, van haere H. M. geauthoriseert ende ingevoert werde.

23. Ofte niet ordre sal gestelt worden op die personen, dewelcke, eenmael van de suyverheyte der leere afgevallen synde, beter onderrechtighe plaetse willen gheven ende beloven voortaan by de suyverheyte der leere sich te willen houden, van die tot den dienst der kercke weer te gebruycken.

24. Ofte niet de gedaene ende noch te doene oncosten op die extraordinarisse swaricheden der kercken, by den deputatis gedaen, sullen werden vergoet.

25. Ofte niet die Papistische organisten sooveel mogelyc afgeschafft ende in haere plaetse sullen gestelt werden die waere Gereformeerde religie toegedaene.

26. Ofte de Mennoniten haere al te vrye ende openbaere vergaderingen niet sullen belet werden.

Daernae heeft men aenghevanghen te stellen statum
quaestionis over die verschillen der religie
in dese landschap.

45. Is goetgevonden, dat aengaende die 5 bekende poincten men blyven sal by den staet, daerof ghestelt in de Haechsche conferentie. Doch soo yemand daer eenighe verbeteringhe in weet, heeft het synodus daer niet tegen.

46. Die broederen des synodi alle hebben verclaert te houden met die Contraremonstranten, soo men die noemt. Alleen THOMAS GOSWINUS heeft verclaert met die Remonstranten eens te syn. THEODORUS WIERMANNUS schort daerover syn oordeel op ende onderwerpt sich het synodo nationali.

47. Aengaende die staet der verschillen buijten die 5 poincten, die sal uijt het boecksken van die Remonstrantsche predicanten, tot Campen uytgegeven, connen gestelt worden.

48. Hiernae is censura morum gehouden ende THOMAE GOSWINO aengeseght, dat hy, staende sub reatu, met syne collegae ASSUERO MATHISIO ende EVERHARDO VOSCUYL sullen sien behoerlycke reparatie te doen, ofte anders nae ordre der kercken haere straffe sullen moeten draeghen.

49. Hiernae syn vercoren om van wegghen deser landschap als kerckelycke gedeputeerde personen te ghaen op het aenstaende synodum nationalem ende op alle voorvallende swaricheden te helpen letten ende iat besonder om over de 5 verschillende poincten te handelen ende daerover te helpen resolveren: D. CASPARUS SIBELIUS, predicant tot Deventer, HERMANNUS WIEFFERDING, predicant tot Swolle, D. HIERONYMUS VOGELLIUS, predicant ordinarius tot Hasselt ende by leeninghe nu tot Campen, D. JOHANNES LANGIUS, predicant tot Vollenhoven, ende twee ghequalificeerde personen, doende professie van de religie, joncheer WILLEM VAN BROUCKHUYSEN ende d'achtbaere heere JAN VAN DER LAUWIC, borgemeester tot Campen.

50. Tet ordinarii deputati synodi hujus provinciae syn vercoren: uyt het classe van Deventer D. JACOBUS REVIUS, van Campen D. GEORGIUS GOIKERUS, van Swolle ende Hasselt D. VICTOR PETRI, van Steenwyc ende Vollenhoven D. JOHANNES VOSCUYL.

51. Het synodus van dese provincie sal toecomende jaer tot Deventer door de hulpe Gods gehouden worden.

52. Hiermede soo is de vergaderinghe nae aenroepinghe van Gods h. naeme in de vrese des Heeren ghescheyden den 3^{en} Octobris 1618.

CASPARUS SIBELIUS, assessor. 1)

PETRUS PLANCIUS P.f., synodi scriba.
